

Byggnads- och anläggningsarbete

Arbetsmiljöverkets föreskrifter om ändring i Arbetarskyddsstyrelsens föreskrifter (AFS 1999:3) om byggnads- och anläggningsarbete

Utkom från trycket
den 20 december 2007

beslutade den 13 december 2007

Arbetsmiljöverket föreskriver¹ med stöd av 18 § arbetsmiljöförordningen (1977:1166) ifråga om Arbetarskyddsstyrelsens föreskrifter (AFS 1999:3) om byggnads- och anläggningsarbete

dels att 1 § ska ha följande lydelse,

dels att det i föreskrifterna ska införas två nya paragrafer, 1a-1b §§, av följande lydelse,

dels att de allmänna råden till 1-1b §§ ska ha följande lydelse.

1 § Dessa föreskrifter gäller planering och utförande av byggnads- eller anläggningsarbete. De gäller även sådan projektering som föregår byggnads- eller anläggningsarbete till den del projekteringen inverkar på arbetsmiljön för dem som utför arbetet.

Exempel på byggnads- och anläggningsarbete är

1. schaktning,
2. markarbeten,
3. byggnadsarbete,
4. montering och nedmontering av prefabricerade element,
5. inredning eller installation av utrustning,
6. ändringar,
7. renovering,
8. reparationer,
9. nedmontering,
10. rivning,
11. löpande underhåll,
12. periodiskt underhåll - måleri- och rengöringsarbeten,
13. dränering och
14. sanering.

1a § Bestämmelserna i 19, 21, 31, 45, 48, 71 och 85 §§ gäller även planering och utförande av vinterväghållning. Bestämmelserna i 19 och 48 §§, 60 § tredje stycket samt 87 och 89 §§ gäller även planering och utförande av snöskottning på tak.

1 b § Föreskrifterna gäller inte utformning av arbetslokaler som används vid arbetet.

Denna författning träder i kraft den 1 februari 2008.

MIKAEL SJÖBERG

¹ Jfr rådets direktiv 92/57/EEG av den 24 juni 1992 om minimikrav för säkerhet och hälsa på tillfälliga eller rörliga byggarbetsplatser (Åttonde särdirektivet enligt artikel 16.1 i direktiv 89/391/EEG) (EGT L 245, 26.8.1992, s. 6, Celex 31992L0057).

Till 1 § Förenklat uttryckt kan man säga att föreskrifterna omfattar alla arbeten som behövs för att uppföra, underhålla och riva en byggnad eller en anläggning. Listan i paragrafen är i huvudsak hämtad från det s.k. bygglagsdirektivet, rådets direktiv den 24 juni 1992 om införande av minimikrav för säkerhet och hälsa på tillfälliga eller rörliga byggarbetsplatser (92/57/EEG). Listan ger endast exempel på vad som kan vara byggnads- och anläggningsarbete och är alltså inte uttömmande. Ett exempel på anläggningsarbete som inte nämns i listan är dykeriarbete vid ett brobygge. Även arbeten som behövs för att byggnadsarbetena ska fungera, t.ex. uppställning av bodar och andra etableringsarbeten, uppförande av ställningar och andra temporära konstruktioner, montering av lyftanordningar etc. omfattas av föreskrifterna om arbetena görs i samband med ett byggnads- eller anläggningsarbete.

Betecknande för en byggarbetsplats är att den är tillfällig/rörlig. Om man på ett fast driftställe uppför en ny byggnad eller t.ex. utför underhåll på en där befintlig byggnad, så blir alltså byggverksamheten en byggarbetsplats på det fasta driftsstället. Föreskrifterna gäller däremot inte tillverkning i fabrik av monteringsfärdiga hus, broar etc. (jfr 7 §).

Vad särskilt gäller anläggningsarbete kan nämnas anläggning av vägar, gator, torg, flygfält, broar, hamnar, vattenkraftverk, vindkraftverk, golfbanor, lekplatser och parker. Andra exempel är anläggning av ledningar i mark för vatten och avlopp, nät för el-, tele- och dataöverföring, t.ex. kraftledningar, master för mobiltelefonnät m.m., belägningsarbete och banarbete m.m.

Till schaktning räknas schaktning i jord samt bergsprängning för hus-grund, liksom för tunnel eller bergrum avsedda för kraftverk eller avloppsanläggningar osv. Bergsprängning i stenbrott eller under brytning i gruva räknas däremot inte som byggnads- och anläggningsarbete.

Exempel på markarbeten är grundförstärkning (t.ex. pålning), terrassering, utläggning av bärlager och ytskikt på marken samt rörläggning i mark.

Byggnadsarbete i listan är byggnadsarbete i mera inskränkt bemärkelse. Ofta menas trä-, betong- och murningsarbeten för hus eller anläggning och de hjälparbeten som behövs för dessa. Ibland kan även andra arbeten komma att räknas till denna kategori.

Prefabricerade element är förtillverkade större byggnadsdelar till t.ex. hus eller broar som sätts samman där byggnaden eller anläggningen byggs. Det kan också vara fråga om större enheter av betongformar som lyfts på plats, t.ex. med kran.

Inredning är till exempel byggande eller montering av fast inredning, såsom köksskåp, garderober, butiks- och receptionsdiskar.

Till installation av utrustning räknas arbete med sådan utrustning som hör till en byggnad eller en anläggning och som behövs för att den ska fungera och kunna hysa de personer som arbetar där när byggnaden är färdig, t.ex. installationer för värme och ventilation, belysning samt el, vatten och sanitet till personalutrymmen, m.m. Montering, underhåll eller nedmontering av en fabriks processutrustning/arbetsutrustning och utförande av installationer för t.ex. el och vatten till denna utrustning omfattas däremot inte av föreskrifterna utom vad avser de mer typiska byggnadsarbeten som behöver göras, t.ex. schaktning, återfyllning, betongarbeten för t.ex. fundament, nedläggning av rör för elkablar i mark, anordnande av röstöd och rörbryggor, stöd för kabelstegar m.m.

Ändring av en byggnad eller anläggning kan vara en om- eller tillbyggnad eller annan yttre eller inre åtgärd som innebär att t.ex. en byggnads plan-lösning, fasad eller konstruktion ändras. Som ändring räknas också byte av inredning och material i större omfattning än vad som följer av underhåll.

Med renovering av en byggnad menas att återställa eller modernisera denna till ett skick som tekniskt sett motsvarar en ny byggnad. Även en del av en byggnad kan renoveras.

Med rivning eller nedmontering avses såväl rivning eller nedmontering av t.ex. delar av en byggnad som rivning eller nedmontering av hela byggnaden.

Reparationer samt löpande och periodiskt underhåll räknas som byggnads- respektive anläggningsarbete. I båda fallen handlar det ofta om att något slags ingrepp görs på byggnaden eller anläggningen. Även ommålning av en byggnad, helt eller delvis, räknas som byggnads- och anläggningsarbete, liksom den rengöring som görs före målning.

Dränering innefattar åtgärder för att leda bort vatten från mark eller från en byggnad eller en anläggning. Det kan vara dräneringslager av grus under och kring en byggnad eller en väg, rör för att leda bort vatten från ett sådant lager, dräneringskanaler bakom sprutbetongen i en tunnel etc.

Sanering som kan vara aktuell är t.ex. asbestsanering inför en ombyggnad eller sanering av förorenad mark där något ska byggas.

Utöver tillämpningsområdet faller drift av en byggnad eller en anläggning. Ibland kan det vara svårt att avgöra var gränsen går mellan å ena sidan underhåll och å andra sidan drift. Städning och fönsterputsning räknas som drift, liksom sotning, rengöring av ventilationssystem, rengöring eller byte av filter etc. Som drift räknas också gräsklippning och annat trädgårdsarbete, röjning av träd och grenar i t.ex. ledningsgator, ingrepp i sändare i mobiltelefonmaster osv. Som drift räknas vidare renhållning av vägar och gator medan skrapning av grusväg eller reparation av asfaltbeläggning räknas som underhåll. Det bör dock påpekas att även arbeten som normalt räknas som drift omfattas av föreskrifterna när de utförs som en del av eller i samband med byggnads- och anläggningsarbete. Exempel på sådana arbeten är byte av glödlampor i en byggnad under uppförande eller byggstädning, fönsterputsning osv. i samband med byggnadens färdigställande.

Som projektering betecknas den del av byggprocessen som innebär att med ritningar, beräkningar, beskrivningar eller på

liknande sätt bestämma hur en byggnad eller anläggning ska vara beskaffad och se ut i färdigt skick. Ofta sker delar av projekteringen först när byggarbetsplatsen är etablerad, dvs. under byggskedet. Observera att upprättande av handlingar som beskriver ett underhållsarbete också är projektering.

Till 1 a § Vinterväghållning och snöskottning på tak räknas inte till byggnads- eller anläggningsarbete. Av paragrafen framgår att vissa bestämmelser i föreskrifterna ändå gäller för sådana arbeten. Som framgår ovan under kommentaren till 1 § gäller föreskrifterna i sin helhet om nu nämnda arbeten utförs som en del av eller i samband med byggnads- och anläggningsarbete.

Till 1 b § Särskilt vid större byggnads- och anläggningsarbeten finns i regel bodar som inrymmer lokaler för kontorsarbete (byggledning m.m.) och ibland också för annat arbete, t.ex. för reparation av maskiner/verktyg. Dessa verksamheter inryms ibland i befintliga lokaler eller i färdigställda utrymmen. För den här sortens arbetslokaler gäller inte dessa föreskrifter utan Arbetarskyddsstyrelsens föreskrifter om arbetsplatsens utformning. Vissa bestämmelser om utrymning och förebyggande av brand finns dock även i föreskrifterna om byggnads- och anläggningsarbete (28 och 32 §§).

Arbetarskyddsstyrelsens föreskrifter om arbetsplatsens utformning -gäller även för personalutrymmen på byggarbetsplatser (inklusive personal-bodar).

Observera att en del bestämmelser om belysning, buller och varselmärkning i föreskrifterna om arbetsplatsens utformning gäller parallellt med föreskrifterna om byggnads- och anläggningsarbete på hela byggarbetsplatsen, inte bara i bodar eller lokaler enligt ovan.